

Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei
Intézményi és Regionális Ellátás-módszertani Csoport és
Pályázat előkészítő és végreható csoport
2015. évi szakmai beszámolója

KÉSZÍTETTE: András Felícia, Fehér Boróka, Jávorszky Eszter, Oláh Dóra, Tatár Babett,
Vida Judith

GYAKORNOKI PROGRAM

2015 elején a BMSZKI megújította gyakornoki programját, és az ehhez szükséges gyakornoki szabályzatot is. Az új szakmai gyakornoki program célja, hogy az intézmény:

- a.) segítsen a pályakezdőknek, gyakornokoknak elköteleződni a BMSZKI számára fontos szakmai alapértékek és munkakultúra mellett,
- b.) a gyakornokok számára lehetővé tegye a régebben itt dolgozó kollégák tapasztalatainak átadását,
- c.) nyújtson tágabb rálátást a BMSZKI feladat ellátáshoz kapcsolódó, illetve ugyanilyen feladatokat ellátó szakmai szervezetek és a szociális ágazat egészének működésére,
- d.) tegye lehetővé, hogy a gyakornokok megismerkedhessenek a BMSZKI vezetőivel, a központi irányítás dolgozóival és azoknak a munkatársaknak egy részével, akikkel napi munkavégzésük során kapcsolatba fognak kerülni
- e.) tegye lehetővé, hogy a gyakornokok a BMSZKI szerteágazó intézményrendszeréből mindenképpen megismerjék azokat a telephelyeket, amelyekkel napi munkavégzésük során együtt kell működniük.

A program a közalkalmazotti törvény által kötelezően előírt gyakornoki időt tölti meg szakmai tartalommal: egy 8 alkalmas, havonta 1-1 napon megrendezett központi képzési programmal, egy a szakmai vezetők által biztosított „mentori” segítségnyújtással, illetve a BMSZKI méretéből fakadóan a több telephelyre kiterjedő intézménylátogatással.

A gyakornoki program egyes elemeit intézményünk minden, szakmai munkakörbe újonnan belépő kolléga számára kötelezővé tette, függetlenül attól, hogy a jogszabályban meghatározott gyakornoki idő kikötése számára kötelező-e vagy sem.

2015-ben összesen 87 fő: 37 új belépő, 34 gyakornok és 16 érdeklődő kolléga vett részt a központi képzés alkalmain. A képzési program tematikája igyekszik a BMSZKI valamennyi intézményét, a hajléktalan emberekkel kapcsolatos segítő munka legfontosabb aspektusait és a BMSZKI-ban folyó dokumentációs és adminisztrációs rendszert is bemutatni. A képzést kollégáink tartják.

A gyakornoki program megítélésünk szerint és a visszajelzések alapján jól debütált, az első év tapasztalatait a képzési program tematikájának változtatása és az intézménylátogatások lebonyolítása kapcsán a következő évben figyelembe vesszük.

TEREP-, ÉS ÖNKÉNTES MUNKA KOORDINÁTORI TEVÉKENYSÉGEINK

TEREP-KOORDINÁCIÓ

Mivel intézményünk szolgáltatási egységeivel a hajléktalan-ellátás teljes spektrumát lefedi, és évről évre élen jár a szolgáltatások megújításában is, szívesen jönnek hozzánk gyakorlatra különböző szociális képzésben tanuló hallgatók. Intézményeinkben felkészült terep-tanárok, gyakorlott kollégák segítik a hallgatókat abban, hogy az elméletben tanultakat a gyakorlatban is megtapasztalhassák. Számunkra is fontos a hallgatók jelenléte: nem csak a napi munkavégzés során nyújtott segítségük, de a friss, kívülálló szemével feltett kérdéseik, ötleteik, javaslataik is hasznára válnak az egyes teameknek. Fontos számunkra, hogy jó hírért vigyék intézményünknek, elköteleződjenek a segítő szakma és a hajléktalan emberek problémáinak segítése mellett – még akkor is, ha később nem ezen a területen helyezkednek el. Előfordul persze az is, hogy épp egy jól sikerült gyakorlat után válik kollégánkká valaki.

Két képzőhellyel – az ELTE és a Károli szociális képzéseivel – van szoros kapcsolatunk, tőlük rendszeresen érkeznek hozzánk hallgatók rövidebb-hosszabb gyakorlatra és intézménylátogatásra is. Rajtuk kívül 2015-ben volt hallgatónk a győri Széchenyi István Egyetemről, az ORZSE-ről, és az ELTE Kriminológiai Intézetének MA szakos hallgatói is ellátogattak két intézményünkbe, őket elsősorban a fiatalokkal végzett munkánk érdekelte.

ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT

A középiskolai nappali képzésben résztvevő és az érettségi vizsgát 2016. január 1-ét követően megkezdő tanulók esetében az érettségi vizsga megkezdésének feltétele 50 óra közösségi szolgálat teljesítése. A választható tevékenységeköröket jogszabály határozza meg: egészségügyi, szociális és jótékonyági, oktatási, kulturális, valamint környezet-, természet- és katasztrófavédelmi, az óvodáskorú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység. Számunkra ez elsősorban a szemléletformálás miatt nagyon fontos lehetőség. Ezek a fiatalok pl. munkaadók, politikusok, ügyintézők lesznek, akik nagyon sokat tehetnek azért, hogy a szegénységben, kirekesztettségben, jogfosztásban élők élete javuljon. A közösségi szolgálat során megismerkedhetnek hajléktalan emberekkel, közvetlenül nekik tehetik fel az őket érdeklő kérdéseket, megismerkedhetnek a segítő munka különböző formáival és megtapasztalhatják, hogy ők is képesek segíteni.

Néhány egyénileg érkező tanuló mellett évek óta tartó együttműködésünk van a Pesthidegkúti Waldorf Iskolával. 2015-ben intézménylátogatáson és beszélgetésen vett részt egy osztálynyi hallgatójuk, majd 2 helyszínen (Szabolcs és Dózsa Átmeneti Szálló) segítettek a karácsony megszervezésében, lebonyolításában a 11-es diákok, illetve a tavaly karácsonyi műsort adó, most végzős osztály is újra eljött hozzánk, és nagyon színvonalas, zenés műsorral lepték meg a Dózsa Átmeneti szállás lakóit.

Mind a terepgyakorlatra, mind az iskolai közösségi szolgálatra érkező hallgatók esetében nagyon jól tudjuk használni a 2014-ben általunk készített társasjátékot. Az Útkereső egy stratégiai társasjáték, ami hajléktalan emberek élethelyzetének szimulációjára tesz kísérletet. A játékosoknak – az otthontalan emberek problémáit jól ismerő játékvezető segítségével – 8 hónapot kell hajléktalanként túlélniük. A játék kiváló alkalmat teremt a beszélgetésre. Az így eltöltött 2-3 – nagyon intenzív – óra gyakran olyan témákat, kérdéseket hoz felszínre, amik egy átlagos intézménylátogatás, de akár még egy kis gyakorlat során sem feltétlenül kerülnek kibeszélésre. A hallgatók és az őket kísérő pedagógusok visszajelzése is nagyon pozitív. 2015-ben két újabb kollégánk tanult bele a játékvezetésbe.

ÖNKÉNTESK FOGADÁSA

2015-ben is több önkéntes segítette munkánkat rövidebb-hosszabb ideig. Két önkéntes végez folyamatos munkát az Origóc nappali melegedőben, egy fodrász és egy masszőr. Az általuk nyújtott profi szolgáltatások sok ügyfelünk hétköznapijait teszik szebbé, könnyebbé. Szintén

ebben a melegezőben az ügyfelek, kollégák és a „72 óra kompromisszum nélkül” diák önkéntesei munkájának köszönhetően megújultak az ügyfelek által használt terek.

Évek óta küld hozzánk önkéntes hallgatókat az ELTE Társadalomtudományi Tanszéke. Idén 25 hallgatóval kötöttünk szerződést, akik hozzánk jelentkeztek önkéntes munkára. Közülük azonban végül csak 16-an végeztek ténylegesen is rövidebb-hosszabb ideig önkéntes munkát a Vaspálya, Alföldi, Kálvária, Kocsis, Gyáli átmeneti szállókon, az Origóc nappali melegezőben és a Családok átmeneti otthonában.

KÉPZÉSEK, TOVÁBBKÉPZÉSEK A BMSZKI-BAN

Képzési palettánkon 2015-ben 15, a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet alapján minősített szakmai továbbképzés szerepelt.

A tavalyi évben a továbbképzéseinken résztvevők száma meghaladja a 200 főt, közülük több mint 140¹ fő a BMSZKI munkatársa. A BMSZKI a munkatársak számára a képzéseken való részvételt – amennyiben az adott képzés a továbbképzési tervben szerepel – képzési támogatással és munkaidő-kedvezménnyel támogatja.

TANFOLYAMAINK

Csoportdinamikai alapismeretek, csoportvezetés a szociális munkában

A tanfolyam 2015-ös év újdonsága: azzal a céllal indult, hogy a csoportos szociális munkára felkészítse a kollégákat, eszközöket adjon számukra. Óraszám: 42 óra (25 elmélet + 17 gyakorlat), 6 képzési nap. Pontérték: 40. Előadó: György Margit.

12 fő vett részt a képzésen.

"Határmezsgyék", avagy a szociális segítők kompetenciahatárai, feladatai és együttműködési kötelezettségei az egészségügyi ellátásra szoruló hajléktalan emberek intézményi ellátásában

¹ Lehetséges, hogy valaki több képzésen is részt vett.

A képzés célja: Szociális segítők felkészítése egészségügyi problémákkal küzdő hajléktalan emberek ellátására. Óraszám: 32 (21 óra elmélet + 11 gyakorlat), 4 képzési nap. Pontérték: 40 pont. Előadók: Biczók Zoltán, dr. Pálvölgyi Gabriella, Szabó Károly, Tóth Zoltán, valamint Malasits-Földi Bernadett, aki 2015-ben új előadóként került a csapatba.

13 fő vett részt a képzésben.

Jogosultságok és ellátások ismertetése, alkalmazásuk a szociális munkában

A képzés célja: A szociális ellátásokra való jogosultságok és azok érvényesítésének megismertetése. Óraszám: 48 óra (32 elmélet + 16 gyakorlat). Pontérték: 50. Képzés díja: 25.000 Ft.-. Előadók: Fialla Marianna, Guba Ildikó, Naszvadi Tibor, Kártyás Irén, Vajdovics Viktoria

2015-ben a hatodik képzési csoport – 23 fő - végezte el a BMSZKI és a Menhely Alapítvány együttműködésében megvalósuló tanfolyamot. A képzés erőssége, hogy nem csak a hajléktalanellátásból, hanem egyéb ellátási területekről is érkeznek résztvevők, amiből sokat profitálhatnak a résztvevők.

Családdinamikai alapismeretek tanfolyam

A képzés a családsegítés, a gyermekvédelem és a hajléktalan-ellátás területén dolgozó szakembereknek segít abban, hogy a családi működések mélyebb megértésével hatékonyabban tudjanak segítséget nyújtani klienseiknek. Óraszám: 42 óra (30 elmélet + 12 gyakorlat). Pontszám: 35. Előadó: György Margit

A tanfolyam minősítése 2015-ben lejárt, utolsó csoport 10 fővel zárta a három éves képzési ciklust. Mivel a tanfolyam sok pozitív visszajelzést kapott, a tervek szerint a képzést újra benyújtjuk minősítésre.

Segítő munka poszt-traumás stressz zavar tüneteit mutató emberekkel, különös tekintettel a hajléktalan emberekre

A képzés célja, hogy felkészítse a szakembereket a PTSD tüneteit mutató emberekkel való segítő munkára. Óraszám: 30 óra. Pontszám: 30 pont. Tartja: Hoffmann Kriszta

Az előző képzéshez hasonlóan ez a képzés is véget ért 2015-ben (az utolsó csoportban 14 fő vett részt). Tekintettel arra, hogy bántalmazottak és bántalmazók is tömegesen fordulnak meg intézményeinkben, és a képzésre a résztvevők felől is nagy igény mutatkozik, így a képzést folytatni szeretnénk. Miután a képzésről több vezetői teamen is visszajelzést kértünk (fő kérdés: mennyire tudták hasznosítani a résztvevők és a teamek a képzésen elsajátított ismereteket), az újbóli minősítést egy, a javaslataink alapján módosított tematikával fogjuk benyújtani.

Interjútechnikák

A tanfolyam célja, hogy a segítő munkakörben dolgozók megismerjenek és a gyakorlatban kipróbálhassanak különböző interjús, segítő beszélgetés formákat. Óraszám: 57 óra.

Pontszám: 40 pont. Tartja: Balla Edit, Breitner Péter, Buda Erika, Fehér Boróka, Hoffmann Kriszta, Lengyel Gariella, Sárközi Tünde

2015-ben 12 fő végezte el a tanfolyamot.

Coaching a szociális munkában – avagy: hogyan tudok ügyfelemmel olyan célt kitűzni, hogy azt meg is valósítsa?

A tanfolyam célja, hogy a coaching szemléletének, alapelveinek és módszereinek elsajátításával a résztvevők a szociális munka terén is hatékonyan segíthessenek rászoruló ügyfeleiknek. Óraszám: 30 óra. Pontszám: 50 pont. Tartja: Balla Edit.

2015-ben két képzési csoport indult. Az egyik csoportot kifejezetten a BMSZKI középvezetői (intézményvezetői, szakmai vezetői) számára szerveztük abból kiindulva, hogy a coaching eszközök a vezetői munkában jól alkalmazhatóak. Ehhez a tematikán módosítani kellett. Ez a próbálkozás nem járt sajnos a várt eredménnyel. A másik csoport – a már bevált tematikát követve – szociális munkások számára lett meghirdetve.

Összesen 24 fő vett részt a két csoporton.

SZAKMAI MŰHELYEK

Akkreditált szakmai műhelyeinken – melyekről a műhelyvezetők írnak részletesebben – 2014-ben 88 fő vett részt.

Képzés címe	Résztvevők száma
Foglalkoztatási szakmai műhely, Szociális munkások ismereteinek bővítése a hajléktalan emberek foglalkoztatási helyzetének javítása érdekében	11
Utógondozást végző szociális segítők szakmai műhelye	19
Addictus szakmai műhely	17
Középpontban a lakhatás – nemzetközi gyakorlatok	12
A segítő munka különböző szinterei - közös ügyfelekkel	kb. 40

SAKMAI SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az Erőszakmentes Kommunikáció Alapjai szociális szakemberek számára

A képzés az erőszakmentes kommunikáció (együttműködő kommunikáció) szemléletét, alapvető technikáit ismerteti meg a szociális szakemberekkel. A képzés 30 órás, 30 pontot ér. Előadó: Rambala Éva (a Nemzetközi Erőszakmentes Kommunikációs Központ által akkreditált tréner, és a kelet-európai project vezetője)

A képzésen tavaly 18 fő vett részt.

TOVÁBBKÉPZÉSI PROGRAMOK MINŐSÍTÉSE

2015-ben 5 képzési programot nyújtottunk be minősítésre a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalhoz. Az 5 program közül egy teljesen új, címe *Addikciók, függőségek, terápiák* címmel. A tanfolyam 42 órás, 4 elméleti és két gyakorlati napból áll, célja a bevezetés a szenvedélybetegségek – vagyis a legtágabb értelemben felfogott függőségek – világába. A képzésen a résztvevők megismerhetik az addiktológia szemléleti kereteit, a főbb terápiás modelleket, módszereket.

Kísérletet tettünk arra, hogy szerhasználó (főként un. „dizájner” drogot használó) ügyfelekkel dolgozó kollégák számára is indítsunk képzést a HKA program keretében, azonban pályázatunk nem nyert támogatást.

MŰKÖDÉSI NYILVÁNTARTÁS

A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról 8/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet ill. a már említett 9/2000 SzCsM rendelet alapján 2014-ben 2 szociális munkás továbbképzési időszaka járt le, a Módszertani Csoport rendelkezésére álló információk szerint egyikük teljesítette a továbbképzési kötelezettségét, a másik munkatárs azonban nem.

PÁLYÁZATOK MEGVALÓSÍTÁSA

Az alapfeladatokon túli tevékenységeinket, szakmai munkánk és az ügyfeleink igényeire rugalmasan reagálni igyekvő szolgáltatásaink fejlesztését pályázati forrásokból tudjuk finanszírozni. Pályázatainkat pontosan, szakmai és pénzügyi szempontból is alaposan és tisztességesen valósítjuk meg. Ezen forrásokból finanszírozott kutatásaink, programjaink anyagai (tanulmányok, kutatási anyagok, információs anyagok stb.), eredményei letölthetőek és bárki számára felhasználhatóak honlapunkról. Több olyan nagy pályázati programot is megvalósítottunk az évek során, melyeknek hosszútávra, jóval a pályázati program lejárta után is ható, fenntartható eredménye lett. Ilyen pl. a két – kizárólag hajléktalan emberek számára fenntartott – álláskereső irodánk, vagy az önálló, intézményen kívüli lakhatást segítő támogatási rendszerünk.

2015-ben jelentősen kevesebb pályázat volt elérhető szociális intézmények számára, hiszen az Európai Strukturális és Beruházási Alapok, Széchenyi 2020-as tervezési időszak, intézmények számára kiírt pályázatai csak az év végén indultak el. Már a tervezési dokumentumokból látszott azonban, hogy ebben a fejlesztési ciklusban, Közép-magyarországi Régióban lévő, hajléktalan emberekkel foglalkozó szervezetként sokkal kevesebb lehetőségünk lesz innovatív pályázati programok megvalósítására uniós forrásból, mint korábban, hiszen a fejlesztések elsősorban a konvergencia régiókra irányulnak.

Egy – mind a támogatás összegét, mind a program újszerűségét tekintve – nagyobb volumenű pályázatot írtunk 2015-ben: a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, A nemzetközi védelmet élvező személyek önállóvá válása érdekében a lakhatáshoz való hozzájutás megkönnyítését célzó programok kidolgozása és működtetése c. felhívásra (MMIA-2.2.8.). A programban a hajléktalan emberek számára évek óta biztosított lakhatási támogatási programunkat szeretnénk menekült, oltalmazott és menedékes státusszal rendelkező, harmadik országbeli állampolgárok számára elérhetővé tenni. A pályázat bírálata hónapokkal csúszott, így csak jelen beszámoló írásakor – 2016-február elején – értesültünk arról, hogy a pályázat nyert, így a megvalósítást 2016-ban tudjuk majd megkezdeni.

A BMSZKI szolgáltatásait – különböző mértékben, a jogszabályoknak megfelelően – igénybe vehetik a projekt célcsoportját jelentő nemzetközi védelmet élvező emberek is. Erre az elmúlt években folyamatosan fokozódó érdeklődés volt jellemző. 2014-ben és 2015-ben számos, EU-n kívüli országokból érkezett személy fordult hozzánk segítségért, a menekültügyi hatóság korábban alkalmoszerű megkeresései pedig rendszeressé váltak. Mindez bizonyára nem független attól a tényről, hogy a BÁH adatai szerint 2014 első félévében hazánkban 5435

fő volt a regisztrált menedékkérők száma, ez 2015 első negyedévére több mint a tízszeresére, 66.788 főre nőtt. Reményeink szerint a program megvalósítása segíteni fog intézményünknek abban is, hogy erre a hajléktalan ellátásban új, meglehetősen nagy kihívást jelentő problémára érdemben tudjunk reagálni.

Két TÁMOP programunk megvalósítása zárult 2014-ben, amelyek pénzügyi zárása 2015-re is áthúzódott. A projektek irányító hatóság általi záró helyszíni ellenőrzésére és a záró beszámoló elfogadására ugyanis csak a beszámolók beküldése után, hónapokkal később került sor. Ez nagyon sok plusz munkát jelentett mindazoknak, akik korábban a projektekben dolgoztak, és komoly nehézséget jelentett hónapokkal később, amikor már munkakörük teljesen átalakult, a napi munkavégzésbe beilleszteni a rengeteg tennivalót, amit a helyszíni ellenőrzés, majd a pályázatok beszámolóinak hiánypótlása jelentett. Mindkét projekt sikeresen zárult végül, az irányító hatóság a pénzügyi és szakmai beszámolókat elfogadta, a támogatási összegeket teljes egészében átutalta.

A szűkülő források ellenére 2015-ben is több pályázati programunk zajlott vagy nyert támogatást, ezekről az összefoglaló táblázatban olvashatnak.

A 2015-ben zajló, vagy támogatást nyert pályázati programjaink főbb adatai

Megvalósítás éve	Pályázat címe, azonosító száma	Támogató	Pályázat célja	Elnyert támogatás
2014-16	Erasmus+ KA1 - "Housing-led initiatives for homeless people"-14/KA1AE/380	Európai Unió Tempus Közalapítvány	A pályázat keretében 9 szociális szakember utazhat 3 hetes tanulmányutakra különböző európai hajléktalan ellátó szervezetekhez. A lehetőséget nyílt pályázat keretében hirdetjük meg a régió hajléktalan-ellátó intézményeiben dolgozók számára.	32 457 €
2014-16	Erasmus+ KA2 – „Ways out of homelessness” – 2014-1-HU01-KA202-002396	Európai Unió Tempus Közalapítvány	Magyarországon, Lengyelországban, Romániában és Csehországban működő, hajléktalan emberekkel foglalkozó szervezeteket fog össze. Célja, hogy a hajléktalanságból kivezető utak más országokban működő gyakorlatait bemutassa.	81.000 €
2015-16	KAB-FF-15-22139	EMMI - NCSSZI	Komplex relapszus prevenciós program megvalósítása a Budapesti Módszertani Központ és Intézményei Vaspálya Átmeneti Szállásán	1.000.000 Ft
2015-16	KAB-ME-15-B-22161	EMMI - NCSSZI	Prevenciós programok a BMSZKI átmenet szállásain és éjjeli menedékhelyein	2.500.000 Ft
2014-15	Összesen 10 pályázat – pályázati kiírás kódszáma: HKA-KMR-2014-15	EMMI Hajléktalanokért Közalapítvány	- étkeztetés télen, éjjeli menedékhelyen, 300 fő részére, 151 napon át - nappali melegedő hétvégi nyitva tartása - utcai szolgálat támogatása - nyitott szolgáltatások biztosítása közterületen élők számára - egészségügyi programok (pl: hospice, házi gondozás, oltás, gyógyszer ingyenesítés, fogászat stb.) biztosítása - átmeneti szállás korszerűsítése - tárgyi eszközök beszerzése 20 intézményben - jogsegélyszolgálat hajléktalan emberek számára - művészetterápiás foglalkozások támogatása - munkába állási csomag biztosítása az első fizetésig való „túléléshez” - önálló lakhatás támogatása közterületen élők, éjjeli menedékhelyen alvók számára	67.143.000 Ft

2015-16	Összesen 8 pályázat – pályázati kiírás kódszáma: HKA-KMR-2015-16	EMMI Hajléktalanokért Közalapítvány	- étkeztetés télen, éjjeli menedékhelyen, - befogadó szálláshelyek működtetése 66 fő részére, 6-8 hónapon át - utcai szolgálat támogatása - nyitott szolgáltatások biztosítása tartósan közterületen élők számára - egészségügyi programok biztosítása - éjjeli menedékhely és nappali melegedő akadálymentesítése - kutya kennel kialakítása közterületen kutyával élők befogadása érdekében - eszközbeszerzés 6 átmeneti szálláson - ingyenes kerékpár kölcsönző kialakítása a munkába állás, ügyintézés segítésére - mentálhigiénés programok biztosítása hajléktalan emberek számára - pszichológus biztosítása közterületen élők számára	64.313.000 Ft
2015-18	Nemzetközi védelemben részesülők önálló lakhatásának segítése – MMIA-2.2.8.-20015-00002	Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap BM Támogatás Koord. Főosztály	Nemzetközi védelemben részesülők önálló lakhatásának segítése anyagi támogatással és a szociális munka eszközeivel: lakhatási támogatás 60 fő számára, maximum 8 hónapon keresztül, egyéni szükségletek szerint, - egyéni és csoportos mentálhigiénés segítségnyújtás: személyes szociális munkás és pszichológus biztosításával, 6 hónap utógondozással.	82.501.550 Ft

ERASMUS+ STRATÉGIAI PARTNERSÉG: KIUTAK A HAJLÉKTALANSÁGBÓL KÖZÉP-EURÓPÁBAN

A BMSZKI 2014. áprilisában nyertes pályázatot nyújtott be a Tempus Közalapítvány Erasmus KA2 Stratégiai Partnerségek pályázati felhívására, „Ways out of homelessness” – Kiutak a hajléktalanságból címmel. A projekt során a BMSZKI vezetésével egy főleg közép-európai hajléktalanellátó szervezetekből álló konzorcium arra törekszik, hogy tapasztalatokat cseréljen hajléktalan embereket lakhatásba segítő programokról, és ezek adaptálhatóságát megvizsgálja. Az együttműködésbe tudatosan közép-európai szervezeteket hívtunk meg, mert úgy gondoltuk, hogy ezekben az országokban hasonló szociálpolitikai és lakáspolitikai ellátások léteznek – illetve hiányoznak, és bár a nyugat- és észak-európai ellátások sokkal kecsegtetőbbnek tűnhetnek, azok hazai adaptációjára nem látunk sok esélyt. A partnerségbe ezen szervezeteken túl meghívást kapott a FEANTSA, a Hajléktalan Ellátó Szervezetek Európai Szövetsége, mint akik számos egyéb jó gyakorlatot ismernek, és akik a projekt során segítségünkre lehetnek abban, hogy az eredmények szélesebb körben elérjenek szervezetekhez.

A partnerségben részt vevő szervezetek (ABC sorrendben):

- Casa Ioana, Bukarest, Románia
- FEANTSA, Brüsszel
- Habitat for Humanity Magyarország
- IUS Medicinae Foundation, Varsó, Lengyelország
- SAD, Csehország (cseh hajléktalanellátó szervezetek ernyő szervezete)

A kétéves program első partnerségi találkozására 2015 áprilisában a BMSZKI Kocsis utcai intézményében került sor, ahol a nemzetközi vendégek megismerkedhettek hazai jó gyakorlatokkal, az intézmény kiléptető programjával, valamint meglátogatták többek között a Szobabérlok Házát. A találkozóra meghívtuk Bakos Pétert, a FEANTSA magyarországi elnökségi tagját hogy mutassa be a hajléktalan-ellátás hazai rendszerét, kihívásait. Külön öröm, hogy a Kocsis utcai munkatársaknak sikerült egy lakót is meghívniuk a találkozóra, aki az átmeneti szállóról a munkásszállóra költözött, és aki vállalta, hogy személyes történetét is megosztja az egybegyűttekkel.

A második találkozóra 2015 októberében Prágában gyűltünk össze, ahol a cseh partnerek mutatták be különböző tagszervezeteik lakhatási programjait, többek között egy prevenció programot hátralékot felhalmozó bérlok kilakoltatásának megelőzésére, egy önkormányzati

bérlakásba kiköltöztető programot, valamint a készülő cseh szociális bérlakásokkal kapcsolatos törvényt, illetve az annak kialakításával kapcsolatos szakmai összefogást.

2015. november végén Bukarestben a Casa Ioana szervezetet látogattuk meg, akik megmutatták egy önkormányzati anyaotthont, valamint a saját fenntartásukban levő családok átmeneti otthonait, és a családok társadalmi integrációjával kapcsolatos rehabilitációs tevékenységet. Mindkét találkozón részt vettek hajléktalan emberek is, akik saját nézőpontjukból mutatták be a programokat, intézményeket.

Az együttműködésről elkészült egy aloldal a BMSZKI honlapján (<http://www.bmszki.hu/hu/erasmus>), ahol magyar és angol nyelven is elérhetőek a találkozókkal kapcsolatos olvasnivalók, a helyi gyakorlatokat bemutató adatlapok, prezentációk, valamint fotók. A projekt aloldalt folyamatosan frissítjük.

A program 2016. augusztus 31-ig tart. 2016-ban még két partner-találkozóra kerül sor: Varsóban a lengyel jó gyakorlatok bemutatásán túl részt vehetünk a lengyel hajléktalanellátó szervezetek konferenciáján, Brüsszelben pedig Európa többi részén működő lakhatási programokat is megismerhetünk. Az együttműködés során online kiadványt készítünk, amelyben magyar és angol nyelven bemutatásra kerül a partnerek egy-egy jó gyakorlata, továbbá szakpolitikai ajánlásokat fogalmazunk meg a helyi vezetők, a partnerországok vezetői, valamint az Európai Unió döntéshozói felé.

Szeretnénk 2016-ban újabb pályázatot benyújtani egy hasonló stratégiai partnerségre az Erasmus+ programon belül, ami bizonyos szempontból e projekt folytatását jelentené. Az új projektben a lakhatási programokban dolgozó segítők számára képzési programot dolgoznánk ki, külföldi és hazai tapasztalatok adaptálásával.

KÖZÉPPONTBAN A LAKHATÁS – NEMZETKÖZI GYAKORLATOK

A BMSZKI 2014-ben ismét pályázatot nyújtott be magyarországi hajléktalanellátó intézmények munkatársai számára külföldi tanulmányutakon való részvételre. Az Európai Bizottság által támogatott és a Tempus Közalapítvány által koordinált pályázat elnyerésével 2015-ben 9 szociális munkás szerezhette szakmai tapasztalatot 7 ország hajléktalanellátó intézményében, továbbá több munkatárs képviseltethette magát nemzetközi szakmai konferenciákon. Az egyéni tanulmányutak leginkább az alternatív lakhatási megoldások köré

épültek, emellett sikeres szociális vállalkozásokkal és képzési programokkal ismerkedhettek meg a résztvevők.

A szakmai gyakorlat alatt a kiutazók heti négy munkanapot töltöttek a fogadóintézményében, tényleges munkavégzéssel, a további napok intézménylátogatással és szakirodalom feldolgozásával teltek.

A támogatott tanulmányutak elsődleges célja, - hogy a szociális szakemberek nemzetközi jó gyakorlatokat ismerjenek meg, és azokat széles körben terjesszék – maximálisan teljesült. A résztvevők saját tapasztalataikról a BMSZKI akkreditált képzésén, a Középpontban a lakhatás – nemzetközi gyakorlatok elnevezésű szakmai műhelysorozat keretén belül számolnak be.

A 2016 áprilisáig tartó, havonta megrendezésre kerülő műhelysorozat előadásait minden hónap harmadik keddjén, 16 órától 18 óráig tartjuk, a BMSZKI Dózsa György úti központjának klubhelyiségében. Az előadások nyitottak, és ingyenesen látogathatók.

A résztvevők szakmai beszámolóit intézményünk honlapjának Vándorok menüpontja alatt olvashatók.

A 2014-2016-os forduló nyertes pályázói:

	Résztvevő neve	Munkahely	Úti cél	Fogadóintézmény
1	Csató Gábor Bálint	BMSZKI Nappali Centrum	Hollandia, Amsterdam	HVOQuerido, Discuss
2	Gergely-Durai Tímea	Savaria Rehab Team	Finnország, Helsinki	VVary
3	Halmos Fruzsina	Magyar Vöröskereszt	Dánia, Koppenhága	Projekt Udenfor
4	Horváth Sándor	BMSZKI Könyves Éjjeli Menedékhely	Egyesült Királyság, Birmingham	SIFA Fireside project
5	Keszthelyi Katalin	BMSZKI Nappali Centrum	Írország, Dublin	Focus Ireland, PETE Project
6	Kiss Róbert	BMSZKI Gyáli úti Szálló	Ausztria, Bécs	Wieder Wohnen
7	Luci Gábor	Periféria Egyesület	Finnország, Helsinki	Helsinki Deakness
8	Mihály Bulcsú	Magyar Vöröskereszt	Skócia, Glasgow	Turning Point Scotland
9	Selmeczi Sabina	BMSZKI Alföldi Szálló	Németország, Hamburg	Lawaetz-Service Hamburg

A BMSZKI ONLINE KOMMUNIKÁCIÓJA

HONLAP

A BMSZKI weboldala a www.bmszki.hu címen érhető el, a nemzetközi érdeklődésre számot tartó tartalmak angolul is elérhetőek. 2015-ben létrejött egy új projektoldal <http://www.bmszki.hu/hu/erasmus>, valamint technikai fejlesztések történtek (galéria funkció könnyebb használata, FB megoszthatóság).

HIVATALOS FB OLDAL

A BMSZKI hivatalos FB oldalát 2012-ben hoztuk létre. Híreket, hirdetményeket szoktunk megosztani. A beszámoló készítésekor oldalunkat közel 1000 FB felhasználó „kedveli”.

KIADVÁNYOK

A megújult külsejű Otthontalanul... Tégy az emberért! sorozat 11. kötete előkészületi munkálatai készültek el az év folyamán (szerkesztés, lektorálás, korrektúra, tördelés,) és nyomdába került a Dialógusok a hajléktalanságról című kiadvány.

PSZICHOLÓGIAI ELLÁTÁS A BMSZKI-BAN

Az elmúlt néhány évben-évtizedben több kísérletet tettünk arra, hogy a BMSZKI intézményrendszerén belül juttassuk pszichológiai ellátáshoz a hajléktalan ügyfeleket.

Erre leginkább a pályázati programok nyújtottak lehetőséget – egy-egy program időtartamára (néhány hónaptól egy-két évig terjedő időszakra) kötöttünk szerződést pszichológus kollégákkal, akik rész munkaidőben, heti néhány órában álltak egy-egy intézmény ügyfélköre, ill. szakmai stábjá rendelkezésére.

Először a 2012 szeptemberében indult **Első Lépés - alacsony foglalkoztatási eséllyel rendelkező hajléktalan emberek képessé tevő és önálló életvitelt elősegítő programja** (TÁMOP-5.3.1-C-09/1-2010-0006) keretében nyílt lehetőség arra, hogy teljes állású pszichológust foglalkoztassunk, aki – mindamelllett, hogy elsősorban a projektbe vont ügyfeleket látta el –, a BMSZKI többi ügyfele számára is nyújtott pszichológiai tanácsadást. Bebizonyosodott, hogy erre a fajta szolgáltatásra igény van, ezért a pszichológiai ellátást a BMSZKI a pályázat lezárulását követően saját forrásból is biztosítja.

Jelenleg tehát egy főállású pszichológus kolléga dolgozik a BMSZKI-ban – Jávorszky Eszter, beszámolója alább olvasható. Emellett pályázati keretek között – pl. HKA 2015 Kmr-837 - is folyik pszichológiai tevékenység – I. András Felícia beszámolója.

JÁVORSZKY ESZTER BESZÁMOLÓJA

Pszichológiai munkakörben 2015. július 1-én kezdtem meg munkásságomat a BMSZKI-nál. A BMSZKI ellátórendszerének bármilyen ellátási formájából (átmeneti, nappali melegedő, fapad, információs irodák, orvosi ellátás) fogadok klienseket egyéni konzultációk keretében a Dózsa György úton, hetente egy alkalommal pedig a Vaspálya utcai átmeneti szállón. Az ügyfelek mellett, korlátozott mennyiségben a szociális dolgozók számára is tartok szupervíziós konzultációkat. A Váltóházban heti rendszerességgel vezetek csoportfoglalkozást a jelenlegi, illetve a visszajáró lakók számára. Mivel hivatalosan a Dózsa teamjéhez tartozom, ezért fentebb említett tevékenységek mellett heti rendszerességgel látogatom a a Dózsa team esetmegbeszélőit, ahol pszichológiai oldalról támogatom az egyes esetekkel kapcsolatos munkamegbeszéléseket.

Munkarend, időpontok

Munkarendemet igyekeztem oly módon kialakítani, hogy a munkaviszonnyal rendelkező lakók számára is elérhetővé váljon a konzultációs szolgáltatás, így a hét első felében a késő

délutáni, esti órákban is fogadok klienseket. Hetente összesen 17 konzultációs alkalomra van kapacitásom, ebből 13 a Dózsa György úti telephelyen, 4 pedig a Vaspálya utcai telephelyen adható ki. A Váltóházban kizárólag a ház lakóival foglalkozom, míg a Dózsán a BMSZKI teljes ügyfélkörének pszichológiai ellátása történik. Az időpontokra az esetek túlnyomó többségében az esetkezelő szociális munkatársak ajánlják be az ügyfeleket, az elmúlt időszakban azonban gyakoribbá váltak a személyes megkeresések is az ügyfelek részéről, ám ez inkább a Váltóházban, kevésbé a Dózsa lakóközösségére jellemző.

Mivel az ellátott ügyfélkör javarészt pszichiátriai beteg, ezért munkakapcsolatban vagyok dr Tóth Anrás pszichiáterrel, illetve a munkám során felmerülő elakadásokat, problémákat havi két alkalommal 1 órában szakmai szupervízióba viszem Dr. Safir Erika, klinikai szakpszichológushoz.

Egyéni munka menete

A kliensek heti rendszerességgel 50 perces konzultációkon vehetnek részt. Az első beszélgetést követően közösen döntünk a folytatásról. Amennyiben a kliens a folytatás mellett dönt, a terápiás cél megjelölése után egy négy alkalmas elköteleződést ajánlok meg, amely után lehetőségünk lesz rátekinteni a folyamatra és szükség esetén újabb döntéseket hozni.

Jelentkezők, ellátottak

Az elmúlt fél éven összesen 68 személy jelentkezett egyéni konzultációs időpontra, közülük azonban csupán 45 fő vett rész ténylegesen legalább egy beszélgetésen, közülük összesen 13 nő és 32 férfi. A szolgáltatásra jelentkezők, illetve a tényleges ellátottakkal kapcsolatos információkról az 1. ábra ad részletesebb információt.

1. ábra: pszichológiai konzultációra jelentkezők és az ellátást ténylegesen igénybe vevők a BMSZKI telephelyeiről 2015. július 1-től december 31-ig

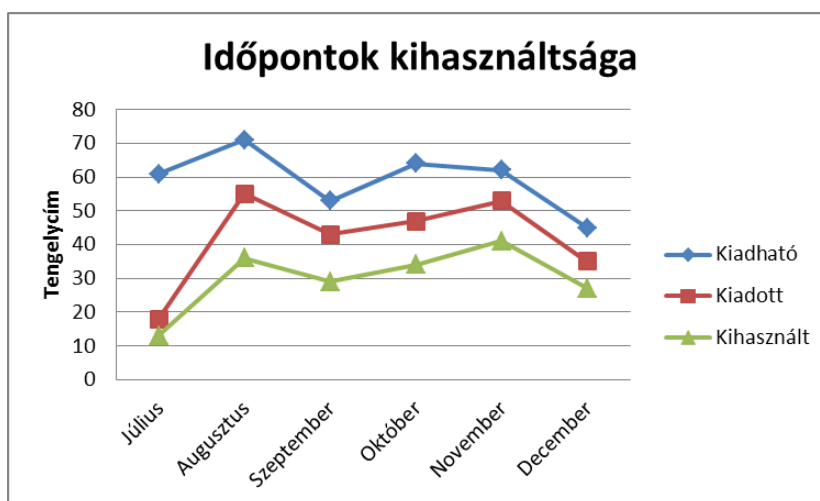
A legtöbb megkersés a Dózsáról, illetve a Váltóházból érkezett, feltehetően azért mert ezek a telephelyek azok, ahol személyes kapcsolatban vagyok az eszekezelőkkel, a lakókkal, illetve a szakmai teammel. A Váltóház volt azonban az egyetlen olyan telephely, ahol minden jelentkező ténylegesen ellátásba is került feltehetően azért mert az ott lakók jóval szorosabb szociális együttműködésben vannak, mint a nagyobb telephelyek lakói. Ezenkívül a Vaspálya ügyfélköre a ház működésénél fogva, sokkal inkább szocializálódott az önismereti és terápiás munkához.

A fentebb említett átmeneti szállók mellett jelentősebb számú jelentkezés érkezett az Origóból, illetve a Kocsis utcai átmeneti szállóról, azonban ezekről a telephelyekről jelentkezők csekély mértékben használták ki ténylegesen a konzultációs lehetőséget. A fapados kliensek tekintetében feltehetően a rendszertelen, napi rutinok nélküli életmódból következhet a nagyszámú elmaradás. Annak ellenére, hogy a fapadokon erős a szociális jelenlét (sok bejelentkezés), feltételezem, hogy a kielégítetlen fizikai szükségletek mellett kevés kapacitása marad a fapados ügyfélkörnek a lelki élettel való intenzív munkára. Felmerül továbbá a kérdés, hogy az az időpontkérés és a személyes találkozás között, illetve az egyes időpontok közötti egy hetes időintervallum, talán beláthatatlan a fapados ügyfélkör számára. A Kocsis utcai átmeneti szállóról jelentkezők kimaradásának háttérében több ok is húzódhat. Fontos szerepet tölthet be a telephelyek közötti távolság, illetve az utazás költségei. Előfordulhat továbbá, hogy a lakók estkezelőjüknek való megfelelés miatt vállalják a konzultációt. Jellemző tapasztalat, hogy az efféle háttérrel érkező, terápiás munkában motiválatlan kliensek az első alkalom után kimaradnak.

Egyéni időpontok kihasználtsága

A beszámoló által felölelt időszakban a kiadható időpontok kihasználtsága körülbelül 50%-os. Az elmúlt fél évet felölelő időszakban az összes 356 időpontból 251-re jelentkeztek be, ám csupán 180 alkalom lett ténylegesen kihasználva. Ennek egyik oka, hogy a jelentkező már az első megbeszéltek alkalommal sem jelenik meg, illetve hogy egy megkezdett munkafolyamatot (általában az első alkalmat követően történik a kimaradás) szakít meg távolmaradásával. A ki nem használt, de lefoglalt időpontok redukálására született meg a döntés miszerint két egymást követő, előre nem jelzett távolmaradást követően 1 hónaig nem kaphat a kliens új időpontot. Részben ezért, részben pedig az növekvő elkötelezett klientúra miatt a kiadható

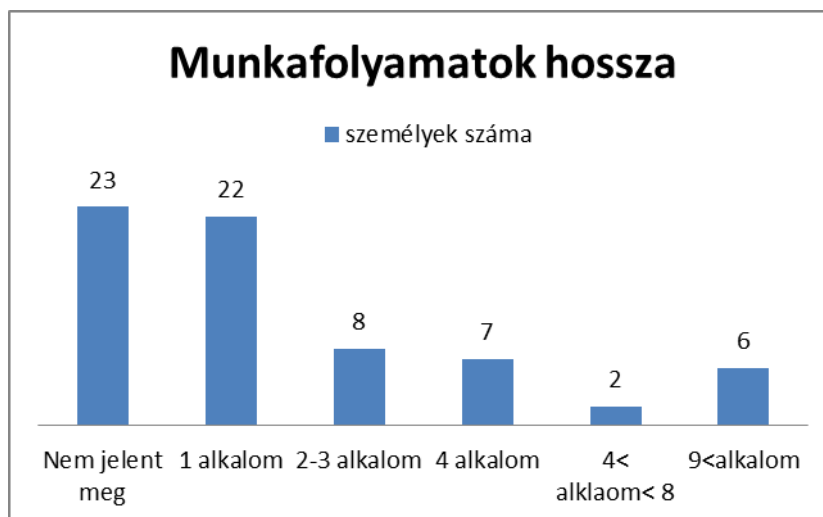
időpontok százalékos kihasználtsága az elmúlt fél év alatt apránként, de fokozatosan javult. Az időpontok kihasználtságával kapcsolatban a 2. ábra nyújt részletes információt.

2. ábra: Az összes kiadható, kiadott, illetve kihasznált időpont 2015. július 1. és december 31. között

Egyéni munkafolyamatok és hosszuk

Az egyes kliensekkel folytatott munkafolyamatok eltérő hosszúságúak és rendkívül nagy változatosságot mutatnak, ezzel kapcsolatban a 3. ábra ad részletesebb tájékoztatást.

3. ábra: 2015. július 1 és december 31. között pszichológiai konzultációra jelentkező személyek munkafolyamatainak hossza

A kliensek körülbelül egyharmada a bejelentkezést követően már az első alkalommal sem jelenik meg. A távolmaradás oka lehet a motiváció hiánya, illetve a pszichológiai, pszichiátriai problémákkal kapcsolatos stigmatizációtól való félelem. Problémát jelenthet

továbbá az utazás, illetve annak költségei. Ezzel kapcsolatban elképzelhető, hogy szerencsés volna az egyes telephelyeken ügyeletet tartani.

Az első találkozás egy kötetlenebb, non direktív beszélgetés, ami minden esetben egy probléma megfogalmazással indítunk. Amennyiben a kliensnek nehezebb esik konkretizálni az elakadást, aktívabb szerepet vállalok ennek kibontásában. Azokkal, akikkel létrejön a személyes találkozás, az első ülés végén közösen szerződünk a folytatást illetően. A klienseimnek egy négy alkalmas elköteleződést szoktam megajánlani, mivel ezt az időtartamot beláthatónak tartom. A találkozások gyakoriságát illetően is ajánlatot teszek, azonban a döntést a kliens kezébe adom.

A jelentkezők közel egyharmada az első találkozást követően marad ki, annak ellenére, hogy ezen esetek jelentős részében 4 alkalomra való elköteleződés történik. Jellemzően azok a kliensek maradnak ki, akik az első alkalom végén nehezen fogalmazzák meg terápiás célt. Náluk állhat a motiváció hiánya, a küldő szociális munkásnak való megfelelési vágy is a háttérben, illetve felmerülhet a szégyen azzal kapcsolatban, hogy nem tudnak célokat megfogalmazni. Jellemzően a második alkalommal távol maradnak azok a kliensek is, akik az első beszélgetés során nagy érzelmi mélységeket érintenek. Mivel az első alkalommal hagyom a klienseket szabadon beszélni, mindenki csak annyit oszt meg magából, amennyit szeretne. Számukra elárasztó lehet, a felmerülő problémák sokasága, mélysége. A történetek elmesélésével a kliens újraéli és tudatosítja a traumáit, ami nagy érzelmi terhet jelenthet. A felszakadó sebek és a velük együttesen felmerülő nagy érzelmi teher pedig ellenállást alakíthatnak ki, ami a munkafolyamatból való kimaradásban mutatkozik meg.

Amennyiben a terápiás célok kijelölésénél nagyfokú bizonytalanságot tapasztalok, lehetőséget adok arra, hogy a célok megfogalmazását a második alkalomra halasszuk. A célok megfogalmazása azonban minden esetben a kliens feladata, az ezzel járó egyéni felelősség vállalás is ijesztő lehet az ellátásban megjelenő személyek számára. Amennyiben azonban a célok megfogalmazása sikeres, a helyzetre való tisztább rátekintés, illetve maga a döntés is nagy énerőt mobilizálhat, amelyet pozitív erőforrásként használhatunk a terápiás munkafolyamatban.

Azon klienseim számára, akik a megegyezésnek megfelelően vállalják és tartják a négy alkalmat, a negyedik alkalommal lehetősége nyílik rátekinteni a problémára, a munkakapcsolatra, illetve a munkafolyamatra. Ekkor újabb döntést kell közösen meghoznunk a folytatást, illetve a munkafolyamat fókuszát illetően. Ezen alkalmak kulcsfontosságúak, ugyanis a visszatekintés lehetőséget kínál arra, hogy ránézzünk a kliens és a kapcsolat fejlődésére, ami gyakran megerősítőleg hat. Azon klienseknél, akiknél erős elköteleződést és

az önismereti munkára való nyitottságot tapasztalok, időnként hosszabb intervallumú elköteleződést is megajánlok.

Témák, felmerülő problémák

Az egyéni konzultációk alkalmával leggyakrabban felmerülő problémákról részletesebben az 1. számú mellékletben tájékozódhat.

Szupervízó

Az ellátottak közül külön csoportot képeznek a BMSZKI dolgozók. Eddig összesen 5 dolgozó kért és kapott pszichológiai segítséget, az esetek többségében ügyféllel zajló esetkezelői munkába való bevonódással kapcsolatban. Egy esetben az pszichológiai/ pszichiátriai ellátórendszerrel kapcsolatban volt szükség a konzultációra. A munkatársakkal való konzultáció 1-12 alkalom között mozognak. A folyamatok fókuszában az esetkezelői munka során felmerülő nehézségek kerülnek, amely elakadások felfejtése mentén gyakran magánéleti szálak is felmerülnek. Amennyiben a probléma túlmutat az intézményi kereteken a kollégákat egyéb ellátási formába irányítom.

Csoportok

A folyamatból való kiesések magas száma miatt felmerül a kérdés, hogy vajon az egyéni konzultáció az egyetlen lehetséges ellátási forma. Egyesekben frusztrációt szülhet a négy szemközti helyzet, illetve a négy szemközti helyzetből adódó intimitás. Mivel a hajléktalan emberek nagy részének kevés tapasztalata van az egészséges intimitással kapcsolatban, sokszor használni sem tudják az ilyen helyzeteket, aminek következtében bénító szorongást élhetnek meg, illetve ennek következménye lehet a túlzott érzelmi mélyülés. Ezzel szemben a csoportos helyzetben a vezető figyelme megoszlik a csoporttagokon, a tagoknak lehetősége van háttérben maradni, illetve hangulatuknak, állapotuknak megfelelő aktivitással részt venni a foglalkozásokon.

A csoportos foglalkozások során az egyes egyének ugyan kevesebb figyelmet kapnak, mint az egyéni konzultációk alkalmával, azonban a csoport helyzet és a csoporttagok sok olyan belső, és külső konfliktust is dinamizálhatnak az egyénben, ami az egyéni beszélgetések során hosszan rejtve maradhat. A csoportos helyzetben a személyközi konfliktusok, illetve kapcsolati kontextusban keletkezett traumák könnyebben elérhetővé válnak az egyén és a vezető számára egyaránt, és rögtön társas kontextusban dolgozhatók fel. A dinamikusabb munkafolyamat során a résztvevők strukturáltan töltik el a szabadidejüket, amely aktivitási formák alternatívákat mutathatnak a csoporton kívüli térben is. A társas közeg lehetőséget nyújt a társas készségek fejlődésére, illetve a közösségi helyzetekben megélt önbizalom növekedésére.

Jelenleg a Váltóházban tartok heti rendszerességgel pszichodramatikus alapokon nyugvó csoportfoglalkozást, minden kedden 18:00-20:00-ig. A csoport jelenleg a házban élő, és a már

kiköltözött lakók számára egyaránt elérhető. A csoportról részletesebben a Váltóház szakmai beszámolójában olvashat.

Pályázati keretek között a Kálvária átmeneti szállón vezetek továbbá egy kevésbé struktúrált csoportot egy szociális és egy egészségügyi kollégával együttműködve. A csoport célja az addikciókkal kapcsolatos információnyújtás és érzékenyítés, amelyet pszichológiai és egészségügyi edukációs alkalmakkal alapozunk meg. Az ismeretterjesztés mellett kiemelkedően fontosnak tartjuk, hogy az egyéni történetek, életutak is láthatóvá váljanak. Bár a csoport nyitott, közel ugyanazzal a 7-10 taggal dolgozunk együtt minden alkalommal.

2015. év végén megkezdtuk egy női csoport szervezését a Dózsa átmeneti szállón. A csoportot bántalmazott nők számára terveztük. A csoport indulását december elejére terveztük, azonban a toborzás alatt nem sikerült a minimális csoportlétszámot elérni, ezért januárra halasztottuk az első alkalmat.

ANDRÁS FELÍCIA – BMSZKI HKA 2015 KMR-837

Váci éjjeli menedékhely és nappali melegedő

2015 novemberében kezdtem el a munkát a telephelyen, kezdetben heti 4 órában (hétfőnként 18:00-22:00). Munkavégzés jellege: négy szemközti, egyéni pszichológiai foglalkozás. A munka jellegét, kereteit (pl.: találkozások száma) a szakmai alapelvek, az ügyfél igénye és hozott problematikája, valamint saját végzettségem/képzettségem (mire jogosít fel) együttesen határozza meg (lásd: tanácsadás, alapszichoterápia, szakpszichoterápia, krízisintervenció stb). Már decemberben jelentkezett igény arra, hogy több órában jelen legyek az intézményben, így már ebben a hónapban előfordult, hogy 2x4 órát töltöttem a telephelyen (hétfő és kedd, 18:00-22:00). 2016 januárjában a heti 8 óra már rendszeressé vált, melyet az intenzív ügyfél érdeklődés indokolt. Már a kezdetekkor várólista alkalmazására volt szükség. Olykor előfordult a munka elején, hogy szociális munkás javaslatára keresett fel ügyfél, de egyértelmű volt, hogy ő maga is rendelkezik motivációval (kollégák csak javaslattal éltek, a szolgáltatás nem tehető kötelezővé). Az első pár alkalom után új ügyfelek kerestek fel szociális munkás javaslata nélkül. A megemelt óraszámot az is indokolta, hogy többször előfordult, hogy az igényt jelző, krízisben nem lévő ügyfélnek akár csak hetek múlva tudtam időpontot adni (várólista), s mikor tudtam volna fogadni, akkor több kliens nem élt a lehetőséggel, mert bevallásuk szerint problémájuk „megoldódott”. Az esetek tanulsága az volt, hogy ezen klienskörnél a felbukkanó motiváció adta lehetőséggel érdemes minél hamarabb élni.

Alapelvek: minden hozzám forduló ügyfelet fogadtam, részletes első interjút (keresztmetszeti, hosszsmetszeti kép, anamnézis) készítettem, indokolt esetben pszichodiagnosztikai tesztet (többsnyire MMPI) vettem fel velük. Ezen lépések után történhetett a közös megegyezés arról, hogy tudunk/akarunk-e együtt dolgozni, illetve milyen keretek között. Fontos tapasztalat, hogy a „klasszikus” terápiás szerződés megkötése, a keretek maradéktalan betartatása lehetetlen egy éjjeli menedékhelyen, illetve ezen klienskörrel. Problémát okozott számomra az az ellentmondás, hogy érdemi pszichés munka absztinencia mellett folytatható, ami egy alacsony küszöbű telephelyen nem életszerű. Megnyugtató feloldást nem találtam, pusztán azt a kompromisszumot, hogy akkor is fogadom az ügyfelet, ha nem absztinens, de arra szerződünk, hogy megpróbál a lehető legtisztábban megjelenni az üléseken, én viszont élek a joggal, hogy ha úgy ítélem meg, hogy olyan mértékben szer hatása van, hogy a munkának nincs értelme, akkor az adott ülést nem tartom meg. Ezen kompromisszum az ügyfelekkel való egyeztetetés eredményeként született, mindannyian elfogadták, többsnyire be is tartották. Fontos előrelépésnek tartom, hogy ha valamelyik ügyfél az időpontjában erősen szer hatása (többsnyire alkohol) alatt volt, akkor önmaga jelezte, hogy most nem jönne, mert volt belátása arra, hogy milyen állapotban van, miben egyeztünk meg, és így óra nem tartható. A keretek betartatása az elején más téren is nehézségekbe ütközött (időben, magától megjelenjen az ügyfél az ülésen, magázódjon stb), de nem jobban, mint ami a klienskörtől várható, és az első pár alkalom után jelentős előrelépés történt, ma már elhanyagolhatóak a keretszegések.

Érdekes tapasztalat, hogy egy éjjeli menedékhely, jellegéből adódóan, nem mindig kedvez a hosszabb pszichés munkának. Előfordult, hogy adott klienssel felvettem első interjút és tesztet, majd várólista miatt esetleg nem azonnal tudtunk szerződést kötni, s mire oda jutottunk volna, addigra a kliens kikerült az intézményből. Akár jó okok miatt (állást, szállást talált), vagy nehézségek miatt (kórházba került, önként távozott inkább az utcára). A projekt által vállalt egyik cél egyértelműen az utcán élő ügyfelek elérése, ellátórendszerbe terelése, pszichés támogatása volt. Ezen telephelyre gyakran szállítanak az utcai szolgálat emberei ügyfelet, többször én magam is szállítottam (lásd: munka az utcai szolgálattal), de ha nem is én szállítottam, kerültek az éjjeli menedékhelyre olyan utcás ügyfelek, akikkel utcás munkám során korábban találkoztam. Ezen kliensekre jellemző, hogy önként nem keresik a pszichológusi segítséget. Idő hiányában a velük való kapcsolatfelvétel megkezdésére csak január második felében volt mód, illetve jelenleg is zajlik. Ekkorra sikerült minimálisra csökkenteni a várólistát. Az ügyfelek emlékeztek rám az utcás munkám révén, az eddigi kevés tapasztalatom a velük való munkával kapcsolatban ambivalens, de még messzemenő

következtetéseket nem vonnék le. Volt, aki egyértelműen elzárkózott azután is, hogy én felkerestem (pszichológusként ez nem szerencsés, hogy én keresem fel a klienst, és próbálom munkába vonni, de a speciális klienskör speciális megközelítést és rugalmasságot igényel), volt, aki vonakodott, de az első interjún kialakult rapport miatt elgondolkodott a közös munkán.

Érdekes tapasztalás, hogy a kezdeti kapcsolatfelvételt mennyire megkönnyíti a hajléktalan férfi ügyfelek esetében a tény, hogy fiatal, vonzó nőnek látnak, ezt ők maguk is megfogalmazzák. Ez természetesen a közös munkához nem elég, de egy jó lehetőség, amivel ha sikerül élnem, akkor a szakmaisággal később meg is alapozható a tartós együttműködés. Ez kezdetben természetesen nehézséget okozott, de a keretek pontos tisztázásával orvosolható volt a helyzet. A kliensek számára kezdetben nem volt egyértelmű, hogy nem orvos vagyok, volt, aki például szomatikus problémával akart felkeresni („megmutatni a sebét”), de többen rendszeresen ma is „doktornőnek” hívnak, annak ellenére, hogy többször átbeszéltük, hogy mi a különbség pszichológus és pszichiáter között. Pszichológusként nem írhatok fel gyógyszert, jó indikátor, hogy ezen tény közlése után az ügyfél továbbra is motivált-e a munkára (többnyire igen). A kollégák számára a szerepem az intézményben első pillanattól világos volt, érdeklődéssel és együttműködve fogadtak, bármilyen kéréssel/kérdéssel fordulhattam hozzájuk. A munka része az is, hogy a kollégákkal konzultálok ügyfelekről, elérhetőséget biztosítanak az ügyfelek orvosi leleteihez.

A titoktartási kötelezettségemet figyelembe véve általánosságban, az anonimitásra ügyelve, tesztek közzé ügyfél információkat a következőkben. Az elmúlt időszakban szigorúan vett pszichés munkát 10 ügyféllel (8 férfi, 2 nő) folytattam, ebbe nem számolandóak bele azok, akikkel „csak” pár szót váltottam a közös térben. Életkori megoszlás: 20-as éveikben lévők – 1 fő, 30-as éveikben lévők – 4 fő, 40-es éveikben lévők – 3 fő, 50-es éveikben lévők – 2 fő. Szociális munkás javaslatára keresett meg – 4 fő, önként keresett meg – 5 fő, én kerestem fel – 1 fő. Előforduló nehézségek, amikkel hozzám fordultak: szerfüggőség (4 fő), gyászfeldolgozás (3 fő), nem egyértelmű (3 fő). Néhány esettől eltekintve sikeres volt a munka az ügyfelekkel. Kimenetek: visszaesés miatt felbontotta az együttműködést (1 fő), kiköltözött (2 fő), jelenleg is jár (4 fő), kórházba került dependenciájával (1 fő), sikeresen lezárult a munka (1 fő), diagnózisa miatt nem folytatható vele érdemi munka (1 fő).

Konzultációk

A projekt indulása óta (2015 novembere) havonta 1x60 percben konzultálok Breitner Péterrel, illetve havi 1x60 percben Jávorszky Eszterrel. A Breitner Péterrel folytatott konzultációk gerincét az én munkámról, meglátásaimról, kérdéseimről, tapasztalataimról való, előszóban történő, általános beszámoló adja, amit közös együttgondolkodás követ. A Jávorszky Eszterrel, a BMSZKI kötelékében dolgozó pszichológus kollégával, folytatott esetmegbeszéléseken kölcsönösen szakmai kérdések kerülnek elő. A két kollégával való konzultációra a keret eredetileg havi 3 óra volt, de jelenleg havi 2 óra elegendő. A konzultációk tartalmasak és hasznosak.

A projekt heti 12 órában határozza meg az óraszámot (több telephelyen, több tevékenység mentén). A kísérleti jellegből adódóan folyamatosan alakulnak az óraszámok, az induláskor tervezettekből a következők nem valósultak meg. Nem tudok részt venni havi 2 órában az utcai szolgálat TEAM megbeszélésein. Ügyfélfogadás az utcai szolgálat irodájában havi 3 órában: fogadtam már ügyfelet, de rendszeresség még nincs, kérdés, hogy mi megvalósítható, mire van igény, ez még formálódik. A projekt indulásakor az adminisztrációra nem különítettünk el keretet, ide átcsoportosításra került havi 2 óra (egyeztetve Breitner Péterrel). Adminisztráció: egyéni foglalkozások, csoportfoglalkozások, pszichodiagnosztikai tesztek kiértékelése, beszámolók írása. (Adminisztráció a váci úti telephelyen is folyik, ha egy-egy kliens nem jelenik meg az ülésen, lemondja azt).

Fehér-köz Nappali Melegedő

Ezen BMSZKI telephelyen heti 2 órában (csütörtökönként 15:00-17:00) vagyok jelen a projekt indulása óta. A kezdetekkor az volt az elképzelés, hogy csoportfoglalkozások (művészetterápiás jelleg) mellett egyéni pszichológiai konzultációra is jó lenne lehetőséget biztosítani. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a csoportfoglalkozások térre és közönségre találnak/találtak az intézményben, de kérdéses, hogy a melegedő ügyfélköre nyitott-e az egyéni pszichés munkára, illetve képes-e az ehhez szükséges keretek betartására. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy nem, illetve sokuknak minimális készségeik sincsenek meg a verbális munkához.

Eddig 5 alkalom telt el a csoportból, a résztvevők száma és összetétele is nagyon heterogén és hullámzó (megközelítőleg 2 és 6 fő között mozog). A csoport nyitott, bárki bármikor csatlakozhat, de az kérés szokott lenni, hogy „nézelődni” senki ne jöjjön, csatlakozzon be, illetve ha csatlakozik, akkor maradjon a végéig (egy alkalom kb. 1,5 óra). Minden alkalom az

én rövid bemutatkozásommal, a keretek tisztázásával kezdődik. Ezt követi egy bemutatkozó kör, ahol a kliensek pár mondatban bemutatják magukat (ők döntenek el, miről, milyen mélységben beszélnek). Sokaknak már a minimális keretek betartása is gondot okoz (pl.: ne vágjunk egymás szavába), a kezdeti elképzeléseken, elvárásokon sokat kellett lazítanom, adaptálnom a csoporthoz. A bemutatkozást általában az adott napi téma körüli, általam moderált és facilitált beszélgetés követi (bátorítom a résztvevőket, hogy egymásra is reagáljanak, induljon párbeszéd), majd a szóban megfogalmazottakat a kliensek valamilyen képi formában is megjelenítik. Eszközeink szűkösek, így egyelőre csak a rajz marad, de legfrissebb információim szerint hamarosan érkeznek új eszközök. A klasszikus értelemben vett művészetterápiás csoportnak nem felel meg a foglalkozás, kézműves csoportként hirdetjük.

Az elkészült műveket a szerzők bemutatják a csoporttagoknak, kérdéseket lehet feltenni, címet adunk olykor az alkotásoknak. A foglalkozás végén a kliensek dönthetik el, hogy műveiket nekem adják, vagy megtartják (többnyire nekem adják). A csoport összetétele nemcsak változó, hanem az adott tagokról is hiányos információink vannak. Nincsenek papírjaink, leleteink róluk, azt tudjuk, amit megosztanak magukról, sokszor a nyilvánvaló biológiai nemén kívül nincsenek egyéb információink, akár még az életkor is rejtve marad. Jellemzően inkább férfiak vesznek részt a csoporton, de ők eleve felülreprezentáltak a hajléktalan populációban. Olykor kollégák is csatlakoznak, akikkel a csoport alatt szintén magázódom, ahogy a kliensekkel is, és nem co-vezetőként vannak jelen, hanem tagként, tehát ők is alkotnak, megosztanak magukból. Én sem klasszikus vezetőként vagyok jelen, és többet veszek részt, mint ami szokványos, de ezt elengedhetetlennek láttam az együttműködés megalapozásához. Közben törekszem egyre kevesebbet megnyilvánulni, feltárni. Az elmúlt 5 alkalom tematikája: 1. – ismerkedés, bemutatkozás (farajz, szabadrajz), 2. – karácsonyi és/vagy újévi üdvözlőlap, 3. – évzárás és évtervezés, 4. – munka, 5. – család.

A két ünnep között nem tartottam csoportot a melegedőben, de „jelen voltam, ismerkedtem” a kliensekkel. Ekkor egy ügyfél megkeresett, leültünk egy négyszemközeti beszélgetésre, de nem tudtunk dolgozni nyugtató intoxikáció miatt. Ezen alkalommal egy hölgy is feliratkozott egyéni beszélgetésre, de az időpontot később betegségem miatt át kellett tennem. Az áthelyezett időpontra nem jelent meg, azóta sem keresett. (Az ügyfeleknek kihelyezett plakátok jelzik a szolgáltatást, illetve azt, hogy kinél tudnak feliratkozni.) Január végén egy ügyfél feliratkozott, a munka februárban fog kezdődni.

Utcai Szolgálat

2015 novemberében kezdtem a munkát az utcai szolgálatnál, kezdetben heti több alkalommal. Az átlagos óraszám a heti 4 óra (csütörtökönként 18:00-22:00), de előfordult, hogy más óraszámban, más napon (is) dolgoztam a kollégákkal. Az óraszám azért változó, mert a munka nagyon kiszámíthatatlan, nem tudni, adott napra hány és milyen jellegű bejelentés érkezik, hány ügyféllel, milyen helyzetekkel találkozunk a „szokott” helyszíneken, szükség van-e szállításra (orvoshoz, éjjeli menedékhelyre), stb. Azt, hogy változó napokon is menjek a kollégákkal az indokolta, hogy ne mindig ugyanazokkal a helyszínekkel, helyzetekkel, ügyfelekkel találkozzam. A kollégák lelkesedéssel és együttműködve fogadtak, többször kikérlik különböző esetekben a véleményemet.

Számomra a legnagyobb nyereség az utcai munkában az, hogy elkezdhetek kapcsolatot építeni az ügyfelekkel már az ellátórendszer klasszikus falain kívül is, ami természetesen nehézég is, mert az utcai szociális munka rugalmasságot, egyfajta kötetlenséget igényel, ami után az adott klienssel egy pszichológusi munka esetében nehéz áttérni a szigorúbb keretekre. Sokat profitálok abból is, hogy látom, a kollégák hogyan találják meg a hangot ezzel a nehezen motiválható klienskörrel. Az ügyfélfogadás még nem kezdődött el, kérdés, hogy mennyire megvalósítható a fentebb említett okok miatt (ügyfelek motiválatlansága, keretek nélkülség). Egyetlen ügyfelet fogadtam az elmúlt 2,5 hónapban az utcai szolgálatos ügyfélfogadás keretein belül, de úgy, hogy az ügyfél bekerült a szabolcs utcai lábadozóra, abba az épületbe, ahol az utcások irodája is van, és én magam kerestem fel (30-as éveiben lévő férfi), de nem volt motivált a közös munkára. (A klienseknek az utcai munka során nem adjuk a tudtára, hogy pszichológus vagyok.) Érdekes tapasztalat még, hogy az ügyfelek nagyon tisztelettudóak velem, nőiségemet és fiatal koromat hangsúlyozzák. Udvarolnak, a férfi kollégákat felszólítják, hogy vigyázzanak a „kislányra”, illetve értetlenül állnak a tény előtt, hogy egy fiatal, csinos hölgy miért vállal ilyen munkát, miért beszélget velük.